

Čtení ze k výkladu:

Jestliže se, Izraeli, navrátíš, *je* Hospodinův výrok, *jestliže* se navrátíš ke mně, a jestliže z mé přítomnosti odstraníš své ohavné modly a nebudeš se toulat, ² ale budeš přísahat: *Jakože živ je Hospodin!* — pravdivě, podle práva a spravedlivě — potom si jím budou žehnat národy a jím se budou chlubit.

³ Neboť toto praví Hospodin judským mužům a Jeruzalému: Zorejte si úhor a nezasévejte do trní! ⁴ Obřezte se pro Hospodina a odstraňte předkožky svého srdce, judští muži a obyvatelé Jeruzaléma. Jinak můj hněv vyšlehne jako oheň, vzplane a kvůli vašim zvráceným činům neuhasne.

⁵ Oznamte v Judsku, rozhlase v Jeruzalémě a řekněte: Trubte v zemi *na* beraní roh. Hlasitě volejte a říkejte: Shromážděte se a pojďme do opevněných měst. ⁶ Pozdvihněte korouhev k Sijónu, rychle do bezpečí, neotálejte! Protože ze severu přivedu zlo a velkou zkázu. ⁷ Lev vystoupil ze svého houští a ničitel národů vyrazil; vyšel ze svého místa, aby tvou zemi učinil *předmětem* hrůzy; tvá města padnou, *budou* bez obyvatel. ⁸ Proto se přepásejte pytlou, bědujte a naříkejte, protože se od nás neodvrátil Hospodinův planoucí hněv.

⁹ I stane se v onen den, *je* Hospodinův výrok, že král i knížata ztratí odvalu, kněží se zděsí a proroci budou ohromeni. ¹⁰ Řekl jsem: Ach, Panovníku Hospodine, vždyť *tys* tak podvedl tento lid i Jeruzalém! Prý: budete mít pokoj, a *přitom* k duši sahá meč! ¹¹ V oné době bude tomuto lidu a Jeruzalému řečeno: Žhavý vítr *se valí* z holých návrší pustinou přímo *k* dceři mého lidu. Ne, aby províval, ani aby čistil. ¹² Vítr silnější než tento se přizene ke mně; nyní také já nad nimi vyslovím rozsudek. ¹³ Hle, zdvihne se jako mračna a jeho válečné vozy jako vichřice; jeho koně jsou rychlejší než orlové. Běda nám, neboť jsme zničeni. ¹⁴ Jeruzaléme, umyj své srdce od zla, abys byl zachráněn. Dokdy budou ve tvém nitru zůstat tvé ničemné myšlenky? ¹⁵ Neboť hlas oznamuje z Danu a z Efrajimského pohoří se hlásí zkáza. ¹⁶ Ohlašte národům, hle, zvěstujte v Jeruzalémě: Z daleké země přicházejí obléhatelé a volají proti judským městům. ¹⁷ Jako hlídači pole jsou okolo něj, protože byl vůči mně vzpurný, *je* Hospodinův výrok. ¹⁸ Tvé jednání a tvoje činy ti to způsobily; *to je* tvé zlo, jak *je to* trpké a zachvátilo *to* i tvé srdce.

¹⁹ Nitro, mé nitro! Svíjím se bolestí. Srdce mám sevřené, srdce mi buší! Nebudu mlčet, protože jsi slyšela, má duše, zvuk beraního rohu a válečný křik. ²⁰ Hlásí se zkáza za zkázou, protože je ničena celá země; náhle jsou zničeny mé stany, v okamžiku mé cely. ²¹ Dokdy budu vidět korouhev a slyšet zvuk beraního rohu?

²² Vždyť můj lid *je jako* hlupák, neznají mě. Jsou *to* synové bláznů a *ničemu* nerozumějí. Moudrost mají pro páchání zla, ale jak konat dobro, *to* nevědí. ²³ Pohleděl jsem na zemi, a hle, *byla* pustá a prázdná, a k nebesům, ale jejich světlo nebylo. ²⁴ Pohleděl jsem *na* hory, a hle, třásly se, i všechny kopce se otrásaly. ²⁵ Pohleděl jsem, a hle, nebyl *žádný* člověk a všechno nebeské ptactvo uletělo. ²⁶ Pohleděl jsem, a hle, ovocný sad *se stal* pustinou a všechna jeho města byla zbořena před Hospodinem, před jeho planoucím hněvem.

²⁷ Neboť toto praví Hospodin: Celá země bude zpustošena, ale nezničím *ji* úplně. ²⁸ Proto bude země truchlit a nebesa se svrchu zachmuří, neboť jsem vyslovil, *co* zamýšlím, a nebudu *toho* litovat, neodvrátím se od toho. ²⁹ Před zvukem jezdce a lukostřelce utíká celé město, jdou do houštin a vystupují do skal, všechna města jsou opuštěná a nikdo v nich nebydlí. ³⁰ A ty, zpustošená, *co to* děláš, že se oblékáš *do* karmínu, že se zdobíš zlatou ozdobou, že si líčidlem zvýrazňuješ oči? Nadarmo se krásíš! Milenci tebou pohrdají. Usilují *o* tvůj život. ³¹ Neboť jsem slyšel jakoby křik *ženy* svíjející se bolestí, jakoby úzkostné sténání prvorodičky, křik dcery sijónské, *kteřá* lapá po dechu, vztahuje dlaně *a volá*: Běda mi, protože má duše umdlela kvůli vrahům.

Jeremjášovo proroctví 4:1-31

Podvedl Bůh Jeruzalém?

Jeremjáš je prorokem pokání. Přináší lidem zprávu, kterou Pán Bůh chápe jinak, lidé jinak a ještě i sám Jeremjáš pochopil Boží nabídku jiným způsobem. Vypadá to na velké rozčarování. A ještě navíc: Dnešní křesťanstvo chápe *pokání* (hebr: *tšuva*) jako slovní vyznání, přiznání, kajícnost, ale v hebrejském prostředí to znamená celý návrat k praxi a k životu. Vůbec nejde o nějaké doznání v pokleku. Nejde o slova - o slova jde až na posledním místě.

V tomto textu zjistíme, že prorokovi došly nervy a cítí se Pánem Bohem bolestně oklamán spolu s lidmi, kterým slouží. Pán Bůh taky prožívá bolest nad svým stvořením, ale necítí se oklamán, jej oklamat nejde.

Jak si představuje Pán Bůh pokání? Co po Izraeli chce? Mimo destruktivní činnosti jako "odstraníš své ohavné modly" nebo omezení "nebudeš se toulat" je tu zajímavě zvýrazněno, co dělat jinak:

1. Odstavec první - Jak vypadá konstruktivní a budující pokání?

Za pozornost v nich stojí požadavek vykonávání (přísahy) slibu "pravdivě, podle práva a spravedlivě"(4:2). Všimněte si, jsou v něm tři parametry:

- a) Pravdivosti - **odpovídajícím způsobem vůči Bohu**, jiným způsobem řečeno: vůči autoritě. Pravdivost se neposoudí podle žádného pravidla. Nad pravdivostí bdí sám Pán Bůh. Architektura lži je bujará, roste rychle a vysoko, ale zůstává neplodná. Na lži se dobře vydělá, ale nechytá za srdce, naopak srdce požírá. Budu se zavazovat - protože v přísaze či slibu se navazuje vztah. Budu se zavazovat, protože to Bůh chce, protože to je Jeho věc. Nemůžu rozházovat sliby a spřisahat se se všemi, protože Pán Bůh ví, že bych to nestihl. Protože Pán Bůh ví, že to nedělám kvůli němu, ale kvůli lidem - abych se jim líbil, abych je uspokojil. Snad také, abych uspokojil sebe.
  - b) Náležitosti, podle práva - tedy **odpovídajícím způsobem vůči zákonu**. Něco víme, už jsme se naučili zákonu Hospodinovu. A něco nevíme. Stojíme bezradně a potřebujeme se ptát. Potřebujeme naslouchat, hledat a objevovat. Pakliže máme slibovat podle práva, musíme brát ohled na zjevené a jasné a hledat skryté a nejasné. Pokud to jde, nesmíme spěchat a pokud to nejde, spěchat musíme a věříme, že na nás Pán Bůh bude hledět milostivě, když se rozhodneme podle toho, co je nám v tu chvíli jasné.
  - c) Spravedlivě - **odpovídajícím způsobem vůči lidem**, komunitě. Pokud jsem Bohem já sám, pokud je nejvyšším zákonem mé právo na úspěch, pak se pravděpodobně nebudu zajímat o spravedlnost, protože nejvyšší spravedlností je obhájit sebe sama. Ale slib se spravedlností je slibem, který musí brát ohled na to, že na světě nejsem sám. Můj slib je součástí komunity, obstojím-li, pak obstojí i ona. A naopak. Izraelita žil komunitně. Obětoval a jedli všichni. Zasíval a podíleli se všichni a sklízeli a měli z toho užitek i pocestní, kteří paběrkovali. Měla z toho užitek i zem, na které se hospodařilo.
2. Další parametry vypadají jako zemědělské, ale týkají se života obecně. Pokud se řekne, že se nesmí se sít do neupravené půdy (4:3), pak to znamená **povinnost přípravy půdy**, práci se zemí. Dnes řekneme: Kultivaci. Možná si úplně neuvědomujeme, jak vypadá zemědělská situace v Palestině. Po většinu roku je jižní část Izraele pustá, téměř pouštní. Jakmile začne pršet, pak poušť zakvete. A trní a bodláčí je všude. Chabá víra bývá "velká", protože počítá s tím, že trní třeba nevzejde a že Boží semeno určitě přeroste trní samo a automaticky (viz Ozeášovo proroctví 10:12). A to je nesmysl! Prostě se musí zorat a narušit zem, zpřetrhat kořenové vazby plevelného trní a bodláčí.

A člověk se musí připravovat na dobré věci a společnost je třeba také připravovat. Proč se pečlivě připravují na své smrtící kampaně jen pekelníci?

3. **Forma a obsah.** Obřízka srdce namísto pohlaví (4:4). Doba Jeremjášova¹ se vyznačuje tím, že se používají nové pojmy. Pátá kniha Mojžíšova, Deuteronomium, které se našlo v chrámě při Jóšijášově reformě, začalo mluvit o obřízce srdce stejně jako o podmínce duchovního života. Samozřejmě se obřízka na těle nezanedbávala, ale šlo o víc. Nešlo o formu uctívání, o určitá slova a obřady. Šlo o srdce, o praxi života. Ve skutečnosti se tedy neptáme, jak vypadá tvůj kalendář návštěv v kostele a zda jsi sezdán řádně podle církevního předpisu, zda posíláš příspěvky jako desátek ze mzdy... Ale ptáme se, jak se chováš ke svým nejbližším, jak neseš jejich slabosti, jak se domlouváte, jaké je spolehnutí na tvé sliby a na tvé závazky. Co pro tebe znamená Pán Bůh - v našem případě křesťanské církve - Pán Ježíš, v jehož jménu ti dal Duch svatý žít spolu s lidmi kolem?

2. Odstavec druhý - A co z toho?

Povede se odvrátit Boží hněv a tresty? Jako děti jsme se pokoušeli s tatínkem obchodovat: "Když se omluvíme, tak nebude výprask, ano?" Jako studenti jsme se pokoušeli vyhnout potrestání zlou známkou, když dlouho zapomínaný úkol přeci jen přineseme. Kajičnost předpokládá v soudní praxi změkčovací ustanovení v rozsudku. Když se před soudem pachatel dozná a omlouvá se, má šanci na nižší sazbu. Když popírá svou vinu může dostat třeba až o jednu třetinu delší trest ve vězení. Verše 1-8 předpokládají možnost nápravy a východiska. Ale trest přesto přichází...

4. Odstavec třetí - Podvedl Bůh Jeruzalém?

"Řekl jsem: Ach, Panovníku Hospodine, vždyť *tys* tak podvedl tento lid i Jeruzalém! Prý: budete mít pokoj, a *přítom* k duši sahá meč!" (4:10) To jsou silná slova. Ale Boží děti mohou používat i silná slova, protože s nimi Pán Bůh drží rozhovor a po takových slovech se nepráská dveřmi. Počítá s našimi představami, že se vše změní a nebude třeba rákosky. Ale nechá ji dopadnout, protože ví, že na mělkém odpuštění se život stavět nedá. Žijeme pod tresty, ale nepřestali jsme žít taky pod milostí.

Ne, nepodvedl Bůh Izrael, protože říká v naší kapitole také: "Neboť toto praví Hospodin: Celá země bude zpustošena, ale nezničím *ji* úplně. Proto bude země truchlit a nebesa se svrchu zachmuří, neboť jsem vyslovil, *co* zamýšlím, a nebudu *toho* litovat, neodvrátím se od toho." (4:27-28) Neodvrátí se od trestů, ale neodvrátí se ani od své země.

2. Odstavec čtvrtý - Bolest prorokova

Není divu, že to proroka bolí. A od toho je to prorok, aby jej to bolelo dříve, než ty ostatní. Volá: "Nitro, mé nitro! Svíjím se bolestí. Srdce mám sevřené, srdce mi buší!" (4:19) "Neboť jsem slyšel jakoby křik *ženy* svíjející se bolestí, jakoby úzkostné sténání prvorodičky, křik dcery sijónské, *kteřá* lapá po dechu, vztahuje dlaně *a volá*: Běda mi, protože má duše umdlela kvůli vrahům." (4:31)

Ale býváme plni své bolesti, která je pochopitelná. Ptáme se, jak je možné, že Bůh dovolil nemoci, deformace genetického kódu, zbesilý úprk rakovinných buněk. A nemáme příliš odpovědí, když se ptáme, proč nedovede Afrika nic jiného, než kmenové války. Proč lépe vítězí zlo a lež, než by se prosazovaly dobré a všem užitečné věci. Proč se daří mávat papírovými penězi, za nimiž není jiná hodnota, než hodnota naší povinnosti splácet. A

¹ To je téma Deuteronomia: 10:16; 30,6; a samozřejmě to používá i apoštol: Dopis Římanům 2:28n; Koloským 2:11

můžeme se ptát dále a je jisté, že každá taková otázka velice bolí. A je to dobře, když bolí a když se neutěšujeme planými - byť zbožnými - řečmi.

3. Odstavec pátý - Bolest Boží

Boha to bolí také, když vidí, co se ze země stalo: "Pohleděl jsem na zemi, a hle, *byla* pustá a prázdná, a k nebesům, ale jejich světlo nebylo. Pohleděl jsem *na* hory, a hle, třásly se, i všechny kopce se otřásaly. Pohleděl jsem, a hle, nebyl *žádný* člověk a všechno nebeské ptactvo uletělo. Pohleděl jsem, a hle, ovocný sad *se stal* pustinou a všechna jeho města byla zbořena před Hospodinem, před jeho planoucím hněvem." (4:23-26) Všimněte si, prosím, čtvero vyjádření "pohleděl jsem"! To není zem před zázrakem stvoření! Ta byla taky pustá a prázdná, ale pak přišlo stvoření a když se Bůh díval, a když "pohleděl", viděl jak je to dílo dobré.² Tady je důvod bolesti! Ta zem z proroctví Jeremjášova je zem, kam jsme ji dovedli. Výsledkem vlády Božího lidu v zaslíbené zemi je chaos jako před stvořením. A to Boha bolí!

---

² Jak říká kniha Genesis 1. a 2. kapitola.